

קבלת שבת

שנה תשע עשרה - עלון דו שבועי

בסיעתא דשמיא, ח' אלול תשפ"ו.

העלון טעון גניזה ■ אין לקרוא בשעת התפילה!

ניתן לקבל את העלון במייל KSHABAT@INN.CO.IL
הערות והארות, תרומות ובקשות להפצת העלון יתקבלו
בברכה בטל': 052-7620219.

פרשת כי תצא

ונלקח ממנו וניתנה לו, והוא מאמר הכתוב (לעיל טו, י): "כי בגלל הדבר הזה יברכך ה'".

מענה, זו כוונת הפסוק שלפנינו: "ולא יקרא אליך אל ה' והיה בך חטא", כלומר: אם לא תפרנס עני זה, שוב לא יקרא ויתפלל על טובתך אל ה', וממילא יהיה בך חטא, כי עוונותיך הראשונים יהיו נזכרים, לפי שאינך ראוי לעושר זה - אלא בזכות שתיטיב לעני זה!

וזו אף כוונת הפסוק בקהלת (ה, יב): "עושר שמור לבעליו לרעתו", כלומר: מפני רעתו של עשיר זה, יחזור העושר להיות שמור לבעליו הראשונים, שהוא העני! ועל כן אמרה התורה (לעיל טו, י): "נתון תתן לו", כלומר: תן לו משלו, שעושר זה היה ראוי לו! (ושלל לא יחסר)

"לא תטה משפט גר יתום ולא תחבל בגד אלמנה. וזכרת כי עבד היית במצרים ויפדך ה' אלקיך משם על כן אנכי מצוה לעשות את הדבר הזה" (כד, יז-יח).

ואילו בסמוך (פס' כא-כב), כאשר התורה מצוה: "כי תבצור כרמך לא תעולל אחריו לגר ליתום ולאלמנה יהיה", מוסיף הכתוב רק "וזכרת כי עבד היית במצרים וגו'", ללא התוספת של "ויפדך ה' אלוך משם".

מה פשרו של שינוי זה? - תמה הגאון רבי אהרן ייטלש זצ"ל (דומ"ץ בפראג לפני כמאתיים שנה), והוא נוקט ביישוב מעניין:

בגמרא (בבא מציעא קטו). מצינו: "תנו רבנן: אלמנה, בין שהיא עניה בין שהיא עשירה - אין ממשכנין אותה, דברי רבי יהודה. רבי שמעון אומר: עשירה - ממשכנין אותה, עניה - אין ממשכנין אותה, שאתה חייב להחזיר לה ואתה משיאה שם רע בשכנותיה. כלומר: אשה עשירה ממילא אינה זקוקה לאותה כסות, כי בודאי יש לה בגדים נוספים, ועל כן לא יצטרך הממשכן להיכנס לביתה שחרית וערבית, אולם אשה עניה, שתזדקק לבגד זה ויאלץ הממשכן להיכנס לביתה שחרית כדי לקחתו וערבית כדי להחזירו, הרי חוששים אנו שעל ידי כך ישיאה שם רע בשכנותיה, ועקב חשש זה אסר רבי שמעון למשכנה כלל. והנה, במדרש (ויקרא רבה לב, ה) מצינו: בזכות ארבעה דברים נגאלו אבותינו ממצרים, ואחד מהם הוא שלא היה בהם זנות, שהרי אחת היתה ופרסמה הכתוב. לאור זאת נבין היטב מדוע לגבי הציצוי "לא תחבל בגד אלמנה", שזהו משום שאתה משיאה שם רע בשכנותיה ואפשר שבאמת יכשל בזנות, חלילה, מוסיף הכתוב ואומר: "וזכרת כי עבד היית במצרים ויפדך ה' אלוך משם", וזהו משום שלא היה בהם זנות, ועל כן הישמר והיזהר בדבר זה.

לגבי מצות לא "תעולל", לעומת זאת, לא היה טעם להזכיר שהקב"ה הוציא את ישראל ממצרים, שהרי אין לכך קשר עם מצוה זו! (זרע אהרן)

"כי תבא בכרם רעך ואכלת ענבים פנפשה שבועה ואל פלוג לא תתן" (כז, כה).

מבאר רש"י: "מכאן שלא דיברה תורה אלא בשעת הבציר בזמן שאתה נותן לכליו של בעל הבית, אבל שכרו לעדור ולקשקש - אינו אוכל".

הקשה האדמו"ר מסאטמר זצ"ל, משום מה השתנתה מצות צדקה והחזקת תלמידי חכמים עניים מכל מצוות התורה. שכל המצוות אומרים שכר מצוות בהאי עלמא ליכא, והיום לעשותן ומחר לקבל שכרן, ואילו במצוות צדקה נאמר בנביא: "וּבְחֻנְיִי נָא בָּזֵאת" (מלאכי ג, י), ובחז"ל דרשו "עשר בשביל שתתעשר" (תענית ט).

הוא מקשה והוא מיישב: התורה אסרה על העובד בכרם לתת ענבים אל כליו, והתירה רק לאכול בשעת עבודתו. הסביר רש"י שכל היתר זה הוא רק בשעת עבודת הבצירה בלבד, אך כאשר עושה הפועל עבודות אחרות בכרם, אין לו רשות להנות מפרי הכרם. רק כאשר הוא בוצר את הענבים ומניחם בתוך כליו של בעל הכרם, התירה לו התורה לאכול.

נמצא כי בשעה שנותנים לכליו של בעל הכרם, יכולים גם הפועלים להנות ולאכול כאוות נפשם. כך גם בכל העבודות שעובדים אנו לפני הקב"ה, שכרנו מזומן לעוה"ב. אך במצוות צדקה, כאשר נותנים אנו לת"ח עניים, הרי אלו כליו של הקב"ה ממש, ולכן, בדין הוא שניתן גם לכלי הפועלים העובדים.

לכן שונה מצות הצדקה משאר המצוות...

"כי יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא תמצא חן בעיניו פי מצא בה ערות דבר וכתב לה ספר פריית ונתן בידה" (כד, א).

במשנה האחרונה במסכת גיטין (ט, י) נחלקו תנאים: 'בית שמאי אומרים: לא יגרש אדם את אשתו, אלא אם כן מצא בה דבר ערוה, שנאמר "כי מצא בה ערות דבר", ובית הלל אומרים: אפילו הקדיחה תבשילו, שנאמר "כי מצא בה ערות דבר". רבי עקיבא אומר: אפילו מצא אחרת נאה הימנה שנאמר: "והיה אם לא תמצא חן בעיניו".'

והרמב"ם בפירוש המשניות כותב: 'דברי ר' עקיבא דחויים, לפי שאם מצא נאה ממנה - ישאנה עליה ולא יגרש את זו, בעוד שלא חטאה שום חטא, והיא מתאימה לדעותיו'.

ואכן, הכל מתפללים להבין את סברתו של רבי עקיבא: מדוע אמר שייגרש את אשתו שאינה מוצאת חן בעיניו, והלא יכול הוא לקחת אשה אחרת, שהרי מותר לשאת שתי נשים (לולא חרם דרבינו גרשום, שהיה בשנים המאוחרות יותר)? מה גם שנראה לכאורה שכל מאן-דאמר נקט כאן היפך משיטתו בחיים: שמאי שהיה קפדן, שדחף את הגוי באמת הבנין (שבת לא), הוא שאומר כאן שלא יגרשנה אלא אם מצא בה ערות דבר; הלל הענוותן, כזכור לנו מהמעשה בגמרא בשבת של 'מי כאן הלל, מי כאן הלל' - מתיר לגרשה אפילו אם רק הקדיחה תבשילו: ואילו רבי עקיבא, אשר אמר 'ואהבת לרעך כמוך' - זה כלל גדול בתורה' (ירושלמי נדרים פרק ט' הלכה ד') - הוא המתיר לאדם מישראל לגרש את אשתו משום שמצא אחרת נאה הימנה! היתכן?

ואמנם, בשם בעלי המוסר אומרים ליישב, שאדרבה, הדבר נעשה מתוך רחמנות על אותה אשה, שתצטרך לגור בכפיפה אחת עם בעל שרוצה לגרשה אך ורק משום שהקדיחה תבשילו, או משום שמצא אחרת נאה הימנה, ועל כן דוקא לטובתה אמרו שייגרשנה.

הסבר נפלא אחר, מופיע במכתב ששיגר הצדיק הירושלמי רבי אריה לוי זצ"ל, למחותנו, הגה"צ רבי מרדכי צוקרמן זצ"ל:

בגמרא (שבת כה): נאמר: 'תנו רבנן: איזה עשיר? כל שיש לו נחת רוח בעושרו, דברי רבי מאיר. רבי טרפון אומר: כל שיש לו מאה כרמים ומאה שדות ומאה עבדים שעובדין בהן. רבי עקיבא אומר: כל שיש לו אשה נאה במעשים', וביאר המהרש"א, שהכוונה לאשה נאה במעשה, שאינה מבקשת מבעלה קישוטים ודי לה במועט, ומי שיש לו אשה כזו נקרא עשיר, כמאמר חז"ל במשנה באבות: 'איזהו עשיר השמח בחלקו, והתכוון רבי עקיבא לאשתו, בת כלבא שבוע, שהיתה מסתפקת במועט'.

מענה יש לומר, שאף מה שאמר רבי עקיבא שיכול לגרש את אשתו אם ימצא אחרת נאה הימנה, כוונתו לאשה ש-נאה יותר במעשה, דהיינו: שיותר מסתפקת במועט, ואם ישאנה יוכל ללמוד תורה ללא הפרעה, ועל כגון זה אמר רבי עקיבא שייגרשנה, לשיטתו שההסתפקות במועט היא הגוי של האשה.

ומיושבת קושיית הרמב"ם: מדוע יגרשנה, והלא יכול לשאת אשה אחרת, שהרי ההסתפקות במועט של האשה השניה לא תועיל לו במאומה - אם יצטרך לפרנס גם את הראשונה...

"כי עני הוא... ולא יקרא עליך אל ה' והיה בך חטא" (כד, ט).

דבר נפלא כותב הגאון רבי חיים זצ"ל, אב"ד וורידבורג ובעל "ספר החיים" (אחי המהר"ל מפראג, חי לפני כ-450 שנה ונפטר בשנת השמ"ח, ב'ספר פירנסה וכלכלה' - פרק חמישי):

מי שמרחם על העני - חסד הוא מאת ה' יתברך, שנתן בלבבו להיות איש רחמני ולהתברך על ידי כך, שנאמר "ונתן לך רחמים ורחמן", לפי שהעני עושה טובה להעשירי בזה, כענין שאמר רות (ב, יט): "האיש אשר עשיתי עמו". והטעם, כי בזה הוא פותח שפע הברכה ומורידו על העשיר, בסוד "פתוח תפתח", ולכן מחוייב העשיר לגמול חסד לעני תחת הטובה הזו, כי בעצם הכסף היה אמור להגיע ישר לעני, אלא שהקב"ה רוצה לנסות עני זה בעוניו, ואותה טובה שהיתה ראויה לעני זה - אינה חוזרת ריקם, והקב"ה נותנה לעשיר זה, לפי שהוא אוהבו של עני זה והוא יפרנסו, ומוריד העשיר בזה שנתן לעני את הכסף שבלאו הכי מגיע לו, שעל ידי זה יורד לו עוד שפע משמיים.

גם העני עצמו מתפלל לפני קונו שיתקיים עושרו של עשיר זה, כדי שלא יתקפרו פרנסותיו, כי העשיר חונן ונותן לו. וזהו לשון 'גְּמֹל יְדִלִים' (שבת קד) - שראוי לו לעשיר לחזור ולגמול טובה לעני על הממון הזה שהיה מוכן לו (לעני)

לקבל את החליצה מאחי. ואל תירטעי מלומר לו כך, שלפעמים בן אדם צריך להראות את כוחו הנסתר". כאן עצר, ועיניו נסגרו למחצה. סתם ולא פירש עוד.

אותם דברים היו חרוטים בליבה כל ימי חייה. מיד פעם בפעם חזרה עליהם לעצמה, כאילו שמעה אותם מחדש. בתוך כל הדאגות והפחדים שידעה אז, נשאה

בלבבה גם את ההבטחה - לקיים את דברי בעלה הצדיק, גם אם העולם כולו לא יבין. כשתבוא לפני החזון איש לומר את דבריה, תמסור אותם בדיוק כפי ששמעה, בלי להחסיר מילה ובלי להוסיף. כי מילה של צדיק - חותכת כסכין, ומאירה כנר שלא כבה.

בשנת תשי"א, שנה תמימה לאחר שנלקח ממנה בעלה הדגול, רב ומורה דרך לאלפים, עלתה הרבנית לארץ ישראל. ליבה דפק בחוזקה כשדרכה רגלה על אדמת הקודש - הרי כעת עליה למלא את צוואתו האחרונה של בעלה הצדיק, גם אם לא ידעה היא כיצד תתגלגל ההשגחה העליונה בדבר הזה.

לא עברו ימים אחדים וכבר עמדה בפתח חדרו של מרן החזון איש, גדול הדור ואביר ההוראה, שדר בעיר התורה והחסידות בני ברק. בשעה שנכנסה אל חדרו - ועדה של תלמידים ועמך ישראל עומדת שם בחרדת קודש - התרומם החזון איש ממקומו מלאו קומתו, קם לכבודה של אישה צעירה, אלמנה שבורה, והסביר בפשטות ובבהירות: "אשת חבר - חברי". במילים ספורות אלו הגביה את קרנה של הרבנית והכיר בחלקה הגדול בהחזקת עולמה של תורה, שהרי עמדה שם לצידו של בעלה בחייו, ואף כעת נותרה לה זכותה הכבירה לנצח.

שם, בין כותלי חדרו הצנוע, פתחה הרבנית את ליבה לפני החזון איש. היא סיפרה על צוואת בעלה, על אח רחוק שמעולם לא פגשה, על ההבטחה שנתן לה בעלה כי יבקש בעדה רחמים לפני כיסא הכבוד, שתזכה לחייתה.

ועל השליחות המטלטלת אל הבית הקטן בבני ברק, שלשמה הגיעה הנה.

דממת קודש נפלה בחדר. פניו של החזון איש הרצינו עד מאוד, והוא עצם את עיניו בשתיקה ארוכה. ניכר היה שמדובר בחיזיון שלא מעלמא הדין. בשליחות של עוז חביון ששורשיה בגובהי מרומים ומעולם הנשמות. לאחר כמה רגעים אמר בקצרה: "שובי לביתך, ובואי אלי בעוד שלושה ימים".

שלושת הימים ההם היו הארוכים ביותר שזכרה מעודה. כשהגיעה שוב אל חדרו של החזון איש, אמר לה גדול הדור דבר פלא: "ראיתי את בעלך בחלום הלילה. הוא דיבר עמי, ואמר כי אחי נמצא כיום באמריקה". את ההלם שהוטל בחדר קשה לתאר. עיניה של הרבנית הורחבו בתימהון.

אך החזון איש לא הותיר את דבריו תלויים באוויר. הוא הניח על השולחן פתק קטן, ועליו רשומה כתובתו המדויקת של האיש שמעולם לא ראתה. לא זו בלבד, אלא שהחזון איש עצמו כבר הורה לשלוח איגרת לפוסקי הדור שבאמריקה - הגאון רבי משה פיינשטיין, הגאון רבי אהרן קוטלר, והגאון רבי יוסף אליהו הענקין - שיקימו בית דין כדת וכדין, וישלימו את החליצה כנדרש.

היה זה לילה ארוך, חרישי וספוג זיכרונות. הרבנית, אימו של כ"ק מרן האדמו"ר מסאסוב שליט"א, היתה כבר בימיה האחרונים, עיניה מאירות באור מיוחד של מי שזכתה לחיים מלאים בתפילה ובמעשים טובים, משפחה לוחשת לאט, מבטאות מילה במילה את סיפור חייה, בטרם תעלה נשמתה הטהורה לגנוי מרומים, ומול עיניה עולה הכל מחדש.

היא לא היתה אלא נערה בת שמונה עשרה כשירדה החשכה הגדולה על עולמה. המלחמה האיומה פשטה נכחש ארסי בין העיירות והכפרים, ולכדה נשמות תמימות ברשתה. שבעה מדורי גיהנום עברה הנערה, כל יום קם על קודמו והאפיל עליו בזרועותיו. אך בליבה בער נר קטן, עקשן, שלא כבה גם כאשר נמחצה כל תקווה אחרת תחת מגף הברזל.

בימים הקשים ביותר, כשידיה רועדות מקור ומפחד ועיניה יבשות מדמעות שלא נותרו בהן עוד, הוציאה מתוך ליבה הבטחה ברורה: אם יזכה אותנו הקדוש ברוך הוא ותצא חיה מהתופת הזאת, לא תבקש לעצמה לא עושר ולא גדולה - רק בן תורה אמיתי. גם אם חיי דחקות יהיו מנת חלקה עד יומה האחרון - תסכים לכך בשמחה, ובלבד שתבנה בית של תורה.

אחרי שנגאלה מחרבו של מלאך המוות הגרמני וניצלה משרפת אש, נשאה בליבה את ההבטחה כציץ רענן בין חורבות עולם.

והנה הגיעו הימים לשדכנים שיבואו וילחשו באוזנה הצעונית: פלוני בן פלוני, שברח עם כל משפחתו ויש לו קשרים טובים, אלמוני ששרד והקדים מסחר קטן - אולי תשקול? אולי תוותר? מי עוד עומד היום על תנאים שכאלו? מי חושב עדיין על בן תורה, בעולם שהכל בו חרב והוא מלא ברעב ופחד?

אך היא, צעירה ותש כוחה מכל צרותיה - לא נכנעה. ישיבה זקופה מול כל השדכנים למיניהם, וקולה צלול: "אם לא בן תורה - אל תציעו לי כלל". וכך חלפו שבועות וחודשים, והקושי גבר, אך גם התקווה גדלה. עד שבא זיווגה מן השמים. רבי מרדכי פוגרמנסקי, הגאון הקדוש המופלא שכבר נודע שמו בכל תפוצות ליטא ואירופה. גדול בתורה, עמוק במחשבה, ובן למעלה מגיל ארבעים, בשעה שהיא בקושי חגגה שני עשורים. אך בלבבה לא היה ספק, זהו. זה שכרה ושכר עמידתה, כך תבנה לה בית של תורה, על קשייו ועל ניסיונותיו ותזכה לאושר שיביא עימו הבית הנאמן בישראל.

החתונה של הרבנית הצעירה עם הגאון רבי מרדכי פוגרמנסקי נערכה בפרץ, בירת צרפת, בשנת תש"ט, ארבע שנים בלבד אחרי שהתעורר העולם כולו מנפולת האפר. חופה צנועה, קהל קטן של ניצולים, עדים שבאו מעולמות חרבים, ובמרכזו היא - נערה צעירה שהמלחמה גזלה את ילדותה, עומדת לצד בן תורה נשוא פנים, מבוגר ממנה ביותר משני עשורים, אך עיניו עיני תלמיד חכם וירא שמים מרבים, האירו לה את הדרך וידעה הכלה כי כל יגיעתה היתה שווה למען הרגע הזה.

ברם, לא עבר זמן רב, והשמחה הגדולה שנטמעה עמוק בעצמותיה, החלה להיסדק. הגאון חלה בחולי קשה, מחלה שהלכה ואכלה את גופו, עד שניכר היה כי קיצו הולך וקר. בודדים זכו לשמוע את דיבוריו אז, כשהיה שוכב על משכבו בבית הקטן שבפרץ, גופו תשוש אך רוחו בוערת כאש טהורה שאינה דועכת.

בלילות ההם, שנשימתו הכבדה קוטעת את הדממה, גילה לה הגאון סוד שלא סיפר מעולם - על אודות אח קטן שנולד להוריו שנים רבות אחרי שעזב הוא את ביתם והקדיש את חייו לתורה ולתלמידים. "כאשר אעלה למעלה", אמר לה בקול חלוש אך יציב, "אבקש לפני כיסא הכבוד שתזכי לפגוש את אחי. הוא ייתן לך חליצה, ותהיי בת חורין".

משהביט בעיניה, שדמעו חרש, הוסיף וציווה: "כשתביאי את גופי לקבורה בארץ ישראל - זכרי מה שאני אומר לך כעת. היכנסי אל מרן החזון איש שליט"א ותאמרי לי בשמי שעליו לדאוג שתזכי

האיגרת נשלחה, האח אכן נמצא באיזו עיר נידחת בארצות הברית, אך למרבה הצער הוא היה רחוק מכל זיק של יהדות. יתירה מזו, הוא הכחיש כל קשר, טען נחרצות כי לא היה לו אח מעולם ומיהר לסגור את הדלת בפני שליחי בית הדין. כאשר הגיעו הדברים בחזרה לחזון איש, לא אמר גואש. בחכמתו הרבה הציע הבטחה נדיבה - חמשת אלפים דולר, סכום אדיר בימים ההם, שיינתנו לאח אם יאות לסייע. אך האיש עמד בסירובו בקשיחות. גם זו גזירה מן השמים.

"נמתין עוד כמה ימים", פסק החזון איש בקול מרגיע ונוסף ביטחון, ועיניו כמו ראו מעבר לזמן מה צופן עוד העתיד לאותה אלמנה, שנשאה בליבה את הבטחתה לבעלה הגדול עד שתמלא בשלימות.

לא עברו ימים רבים, ושוב ניצבה מזכירות בית הדין בניו יורק בפני הפתעה גמורה. בשעת ערב מאוחרת התקבל מברק נרגש מאת האח הקשוח, אותו אחד שעד לא מזמן נעל בפניהם שערי ליבו וביתו והכחיש כל קשר לאחיו. הפעם היה קולו שונה, רועד, כמעט מתחנן. הוא הודיע בקצרה ובנחרצות: "אני מוכן לבוא לפני יורק לעשות את החליצה. רק בבקשה - תעשו זאת במהירות. אינני יכול להתעכב אפילו עוד שעה אחת מיותרת".

כאשר הופיע הלה בפתח אולם בית הדין שבו התכנסו שלושת גדולי הדור - מרן רבי משה פיינשטיין, רבי אהרן קוטלר ורבי יוסף אליהו הענקין - ניכר היה כי פניו חיוורות והוא ממצמץ בעיניו כמי שעדיין לא הפנים את אשר אירע לו. כבד פה פתח וסיפר להם בקול נשנק את המעשה המופלא שהביא אותו, ככה פתאום, לחזור בו מהכחשותיו.

"לפני שני לילות", החל את דבריו, "באו אלי בחלום שני אנשים. אחד מהם אמר ששמו ר' מרדכי - אחי, שמעולם לא ראיתיו. לצידו עמד יהודי נמוך קומה, בעל פנים רבניות וזקן קטן, משקפיים עבים נחו על אפו ומקל היה אחוז בידו. הם ניסו לשדל אותי שאסע לפני יורק, לתת את החליצה. אותו יהודי, עם המטה, הוסיף ואיים: "אם לא תבוא - אכה אותך במקל". האח עצר לשאוף אוויר, נטל כוס מים ביד רועדת והמשיך: "התעוררתי שטוף זיעה, אבל ניסיתי לשכוח את החלום. אמרתי לעצמי מה כבר יכול לקרות? אבל בלילה הבא הם שוב באו. הפעם לא הסתפק הזקן באזהרה. הוא הרים את מקלו ונתן לי מכה חזקה כל כך, עד שהתעוררתי מהכאב. הוא אמר: 'אם אצטרך לבוא בשלישית, כבר לא נדבר!' הבנתי שאין לי עוד דרך להתחמק".

בין הרבנים היה מי ששיער מי היתה הדמות הרבנית. הוא שלף תצלום קטן שצבעיו דהויים, ובו ניבטו פניו הקדושים של החזון איש. בשקט הניחו את התמונה מול פניו של החולץ. כשראה האיש את הדמות - נתפשט חיזורו עז על פניו, כתפיו רעדו, הוא אחז בשולחן פן יתמוטט. "זהו האיש..." לחש, "זהו שהיה עמי בחלום".

החליצה נעשתה כדת וכדין, והאח קם למלא את חובתו על תעומו. כשבאו הרבנים להגיש לו את שכרו הגדול - סירב בנחרצות, ורק את הוצאות הדרך נטל מידם.

בחזרתה לארץ ישראל נכנסה הרבנית בחרדת קודש אל ביתו של החזון איש, להודות לו על עזרתו וגדלותו. עיניו של החזון איש היו מאירות, וברוב ענווה לחש: "קיימתי את השליחות".

ימים עברו, ושמשו של הגאולה זרחה עליה מחדש - בברכת החזון איש נישאה הרבנית לכ"ק אדמו"ר רבי חנוך העניך מסאסוב זי"ע. "משידוך זה", בירך החזון איש, "ייצאו דורות של תורה בקדושה". ובכך נחתמה הפרשה הפלאית.

אגב: גאון פלאי זה, שהיה מופלא בעומק עיון התורה, בנגלה ובנסתר, נפטר בדמי ימיו - כבן 47, ולא זכה להשאיר אחריו זש"ק. הוא טמון בבית העלמין 'זכרון מאיר' בבני ברק (ליד קברו של בעל המכתב מאליות). זכה גאון זה - שמרן החזון"א ליווה בהלוויה עד לבית העלמין, ואף בכה בכי רב על קברו. זי"ע"א.

(מהספר 'מאה ושניים סיפורים' - חלק 5, מאת הרב צבי נקר)